

Aspecte teoretice și practice privind identificarea unor probleme ale aparatului locomotor legate de activitatea profesională a medicilor dentiști

Theoretical and clinical aspects regarding identification of musculoskeletal problems in dental professional work

Lector Univ. Dr. Claudia Camelia BURCEA¹, Asist. Univ. Dr. Mădălina MALIȚA¹,
Asist. Univ. Dr. Mădălina PERIEANU¹, Șef Lucr. Dr. Anca TEMELCEA¹,
Asist. Univ. Dr. Ioana GRIGORESCU², Asist. Univ. Dr. Oana EFTENE¹, Asist. Univ. Dr. Viorel PERIEANU¹,
Asist. Univ. Dr. Camelia IONESCU¹, Conf. Dr. Liliانا BURLIBAȘA³, Conf. Dr. Mihai BURLIBAȘA¹

¹Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila“, București

²Facultatea de Medicină, Universitatea „Dunărea de Jos“, Galați

³Facultatea de Biologie, Universitatea din București

REZUMAT

Obiective. Scopul prezentului studiu a fost reprezentat de identificarea problemelor aparatului locomotor la medicii de medicină dentară și a cauzelor care au condus la apariția acestora. S-au menționat cele mai frecvent incriminate dintre acestea, în vederea elaborării unor proiecte globale, operaționale și unități diferențiate de profilaxie și tratament, focalizate pe tipul de afecțiune constatată.

Material și metodă. În realizarea acestui studiu s-a utilizat un chestionar alcătuit din 14 întrebări, aplicat grupului de studiu format din 133 de subiecți: studenți, medici rezidenți, medici specialiști și medici primari.

Rezultate. Rezultatele chestionarului au fost centralizate într-o bază de date și analizate statistic, folosind proceduri ale statisticii descriptive.

Discuții. În urma analizei rezultatelor s-a constatat că majoritatea subiecților chestionați (69,92%) au avut probleme legate de creșterea și dezvoltarea organismului. Deși numărul celor afectați este mare, mulți dintre aceștia (90,23%) nu au apelat la un kinetoterapeut pentru tratament de specialitate, dar, conștientizând gravitatea problemelor, au luat în calcul pentru viitor un program de kinetoterapie.

Concluzii. În urma acestui studiu se obțin concluzii preliminare ce ghidează un viitor studiu cu un grup de studiu mult mai extins, dar și necesitatea unor cursuri de Noțiuni de kinetoterapie în programa Facultății de Medicină Dentară.

Cuvinte cheie: afecțiuni musculo-scheletale, kinetoterapie, sport, dentist

ABSTRACT

Objective. The purpose of the study is to identify the musculoskeletal problems in dental professionals and the causes leading to them to rank. The most frequent ones were ranked in order to elaborate operational and global projects and differentiated treatment and prophylaxis units focused on that certain problem.

Adresă de corespondență:

Asist. Univ. Dr. Viorel Perieanu, Bd. C-tin Brâncoveanu nr. 13, bl. B16, sc. 5, ap. 132, sector 4, București

E-mail: viorelperieanu@yahoo.com

Material and method. The 133 subjects (dental students and specialist) answered a 14 items questionnaire.

Results. The results of the questionnaire were centralized and statistically analyzed using descriptive statistics.

Discussions. The results showed that most of the subjects (69.92%) had growth problems. 90.23% of them did not consult a kinesiologist but they were aware of the necessity of seeking specialty treatment in the future.

Conclusions. The present study conducted to preliminary conclusions that will be the start point of further extended studies, emphasizing the necessity of Kinesotherapy classes in Dental School.

Keywords: musculoskeletal problems, kinesiotherapy, sport, dentist

INTRODUCERE

Pornind chiar de la titlu, trebuie să precizăm un aspect extrem de important, și anume că activitatea profesională practică de către specialiștii în medicină dentară poartă denumirea de asistență de medicină dentară sau asistență stomatologică. Cei care acordă asistență de medicină dentară de specialitate sunt medicii dentiști sau medicii stomatologi (titulatura de „medic stomatolog” a fost înlocuită acum mai bine de un deceniu și jumătate în România cu titulatura de „medic dentist”, termenul de „asistență stomatologică” a fost înlocuit cu termenul de „asistență de medicină dentară”, iar „Facultatea de Stomatologie” a fost redenumită, ca fiind „Facultatea de Medicină Dentară”). (1)

În general, asistența de medicină dentară este extrem de complexă: poate fi acordată numai în servicii de specialitate, cabinete sau policlinici, majoritatea desfășurându-și activitatea în sistem privat, sau unele în sistem de stat, cele mai multe dintre acestea din urmă aflându-se sub patronajul direct al facultăților de profil (Facultățile de Medicină Dentară) sau al unor ministere și structuri importante din România (de exemplu, policlinici de medicină dentară aflate în subordinea Ministerului Apărării Naționale, a Ministerului Transporturilor etc.). (1)

De la Reforma Învățământului din anul 1948, forma de pregătire a medicilor stomatologi din țara noastră, deveniți ulterior medici dentiști conform Directivelor Europene, este aceea a învățământului medical de profil, în Facultățile de Medicină Dentară, din cadrul învățământului medico-farmaceutic general. (1) Învățământul de medicină dentară durează șase ani și oferă medicului dentist însușirea cunoștințelor necesare de medicină generală și de practică a medicinei dentare, la nivelul evoluției contemporane a acestei specialități medicale. (1) O mare parte dintre absolvenții Facultăților de Medicină Dentară rămân simpli medici dentiști,

care își vor desfășura activitatea în sistem privat sau un număr extrem de redus dintre aceștia în sistem de stat, iar o altă parte dintre absolvenți reușesc pătrunderea în rezidențiat în urma unui examen eliminatoriu extrem de sever, devenind medici specialiști, după un număr de ani caracteristici fiecărei specialități din cadrul medicinei dentare: protetică dentară, ortodonție, parodontologie, chirurgie dento-alveolară, endodonție și, nu în ultimul rând, chirurgie maxilo-facială, care necesită dublă licență atât de medicină dentară, cât și de medicină generală. (1,2)

Am încercat această clarificare încă din partea de introducere, pentru că acest studiu a luat în considerare studenții ai unor Facultăți de Medicină Dentară, precum și medici rezidenți, medici specialiști sau medici primari în diverse specialități ale medicinei dentare; în studiu, nu au fost incluși simpli medici dentiști.

OBIECTIVE

Revenind la asistența de medicină dentară, trebuie să menționăm că bolile profesionale la care sunt expuși cei care își desfășoară activitatea în clinici reprezintă o problemă despre care se vorbește foarte mult, se știu puține lucruri foarte precis și, în consecință, se face foarte puțin. (1,2) De fapt, trebuie luate în discuție condițiile de muncă, care în anumite situații pot deveni factori etiologici determinanți, favorizanți sau predispozanți ai unor îmbolnăviri, calificate sau nu drept boli profesionale. (1,2)

Astfel, prezența unor factori predispozanți în rândul practicienilor în medicina dentară, cum ar fi pozițiile de lucru, de menținere a unor posturi viciate, incomode pentru perioade mari de timp, conduc la creșterea riscului afecțiunilor (patologiei) musculoscheletale, în rândul cărora afecțiunile coloanei vertebrale au o poziție preferențială, ocupând locurile frunțase. Discutăm de fapt de factori care depind de relația om-

unealtă, așa-numiții factori ergonomici, care pot fi sistematizați în felul următor (1-9):

- poziția în timpul muncii, impusă de unitul dentar;
- efortul static prelungit;
- expunerea la zgomot, trepidații etc.

Specialitatea care se ocupă cu predilecție de prevenirea, tratarea și rezolvarea (termenul corect este de recuperare) acestor afecțiuni musculo-scheletale dobândite în rândul practicienilor dentiști este kinetoterapia. Concret, scopul prezentului studiu a fost reprezentat de identificarea prezenței problemelor aparatului locomotor la medicii de medicină dentară și a cauzelor care au condus la apariția acestora, precum și ierarhizarea pe cât posibil a cauzelor afecțiunilor și menționarea celor mai frecvent incriminate dintre acestea, în vederea elaborării unor proiecte globale, operaționale și unități diferențiate de profilaxie și tratament, focalizate pe tipul de afecțiune constatată. (1-9)

MATERIAL ȘI METODĂ

Datorită atât a timpului scurt de culegere a datelor, cât și obiectivității rezultatelor, am utilizat ca metodă de investigație chestionarul. În vederea realizării unei anchete prin chestionar riguroase, ne-am propus o precizare clară a obiectivelor cercetării, dar și o formulare a întrebărilor în așa fel încât să cuprindă cele mai reprezentative aspecte ale fenomenului studiat. (1,2) Metoda anchetei are, în prezentul studiu, ca principal obiectiv realizarea unui tablou complex privind identificarea celor mai frecvente afecțiuni ale aparatului locomotor și localizarea acestora atât în rândul medicilor dentiști, cât și în cel al studenților din cadrul Facultății de Medicină Dentară, UMF „Carol Davila” București, precum și identificarea corelației acestor afecțiuni cu profesia, vârsta, solicitările locului de muncă și vechimea expunerii, cu scopul obținerii unor informații utile, în conturarea codului etiopatogenic și a posibilităților de intervenție kinetoterapeutică – în vederea planificării și managerierii programelor de kinetoterapie în cabinetele de specialitate (inclusiv a celor din facultățile de neprofil), și realizării unei estimări cantitative și calitative a resurselor necesare programelor de intervenție kinetoterapeutică. (1-9)

Chestionarul a fost alcătuit din 14 de întrebări. Acesta a fost aplicat unui număr de 133 de subiecți, respectiv studenți ai Facultății de Medicină Dentară, UMF „Carol Davila” București, dar și unor medici dentiști medici rezidenți sau

specialiști în domenii ale medicinei dentare (medicii primari au fost incluși în rândul medicilor specialiști, pentru a ușura analiza statistică) care activează atât în sistem de stat, cât și în sistemul privat. Nu au fost incluși în acest studiu simpli medici dentiști fără specialitate.

Rezultatele chestionarelor au fost centralizate într-o bază de date și analizate statistic, folosind proceduri ale statisticii descriptive.

Au fost analizate inițial caracteristicile demografice ale subiecților. (1)

Sub aspectul vârstei, cei mai mulți dintre subiecți (48 de persoane, reprezentând 36,09% din total) au avut vârste cuprinse între 18 și 24 ani. Alți 22 de subiecți (reprezentând 16,54% din total) au avut vârste cuprinse între 25 și 29 de ani, 29 de subiecți (reprezentând 21,80%) au avut vârste cuprinse între 30 și 34 de ani, 16 subiecți (reprezentând 12,03%) au avut vârste cuprinse între 35 și 39 de ani, 7 subiecți (reprezentând 5,26%) au avut vârste cuprinse între 40 și 44 de ani, tot 7 subiecți (reprezentând 5,26%) au avut vârste cuprinse între 40 și 44 de ani, iar 4 subiecți (reprezentând 3,01%) au avut 50 de ani sau mai mult (Tabelul 1).

TABELUL 1. Repartiția pe grupe de vârstă a subiecților

Vârsta	Număr subiecți	Procentual (%)
18-24 ani	48	36,09%
25-29 ani	22	16,54%
30-34 ani	29	21,80%
35-39 ani	16	12,03%
40-44 ani	7	5,26%
45-49 ani	7	5,26%
≥ 50 ani	4	3,01%

În ceea ce privește repartizarea pe sexe, 59 (44,36%) dintre subiecți au fost de gen masculin și 74 (55,64%) dintre subiecți au fost de gen feminin (Tabelul 2).

TABELUL 2. Repartizarea pe sexe a subiecților

Genul subiecților	Număr subiecți	Procentual (%)
Masculin	59	44,36%
Feminin	74	55,64%

Legat de *ocupația* celor chestionați, majoritatea subiecților au fost medici specialiști (60 de subiecți) și studenți (50 de subiecți). Alți 23 de subiecți au fost medici rezidenți (Tabelul 3).

TABELUL 3. Repartiția în funcție de ocupația subiecților

Ocupație	Număr subiecți	Procentual (%)
Student	50	37,59%
Medic rezident	23	17,29%
Medic specialist	60	45,11%

În ceea ce privește *locul de muncă*, majoritatea subiecților au răspuns *facultate* (50 de subiecți) și *policlinică* (43 de subiecți). Alți 29 de subiecți au răspuns *cabinet medical individual*, iar 11 subiecți au răspuns *spital* (Tabelul 4).

TABELUL 4. *Locul de muncă al subiecților*

Loc de muncă	Număr subiecți	Procentual (%)
Facultate	50	37,59%
Spital	11	8,27%
Policlinică	43	32,33%
Cabinet medical individual	29	21,80%

În continuare, vă prezentăm **chestionarul** aplicat celor 133 de subiecți investigați.

1. Ați avut probleme legate de creșterea și dezvoltarea organismului dumneavoastră?

[Răspuns: **a.** *Da (precizați care: scolioză, lordoză, cifoză); b.* *Nu; c.* *Nu știu.*]

2. Ați apelat la medic pentru a stabili un diagnostic legat de creșterea și dezvoltarea organismului dumneavoastră?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu.*]

3. Ați apelat la kinetoterapeut pentru a stabili un diagnostic legat de creșterea și dezvoltarea organismului dumneavoastră?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu.*]

4. Ați participat vreodată la o ședință de kinetoterapie?

[Răspuns: **a.** *Da (precizați pentru ce); b.* *Nu.*]

5. Ați participat vreodată la o ședință de masaj?

[Răspuns: **a.** *Da (precizați pentru ce: relaxare, antistres, anticelulitic, diverse); b.* *Nu.*]

6. Cum apreciați activitatea fizică pe care o desfășurați?

[Răspuns: **a.** *Puțină; b.* *Normală; c.* *Medie; d.* *Crescută.*]

7. Mergeți la o sală de fitness în mod regulat?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu; c.* *Nu este cazul.*]

8. Ce tip de activitate fizică preferați în timpul liber?

[Răspuns: **a.** *activități în gospodărie; b.* *activități în aer liber; c.* *activități în familie; d.* *activități sportive (ex: jogging, ciclism, înot, fitness).]*

9. Aveți probleme ale aparatului locomotor legate de activitatea profesională practică?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu; c.* *Nu știu.*]

10. Care este zona cea mai afectată de poziția de lucru?

[Răspuns: **a.** *coloana vertebrală cervicală; b.* *coloana vertebrală toracală; c.* *coloana vertebrală lombară; d.* *membrul superior drept; e.* *membrul superior stâng; f.* *torace; g.* *abdomen; h.* *membrul inferior drept; i.* *membrul inferior stâng; j.* *niciuna.*]

11. Pentru zona afectată simțiți durere?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu; c.* *Nu știu.*]

12. În ce poziție preferați să lucrați?

[Răspuns: **a.** *ortostatism; b.* *șezând; c.* *combinat.*]

13. Cum apreciați ergonomia aparatelor tehnice folosite?

[Răspuns: **a.** *corectă; b.* *incorectă; c.* *necesită ajustări pentru stângaci.*]

14. Ați dori să participați (să aplicați) un program de kinetoterapie pentru corectarea deficiențelor fizice semnalate?

[Răspuns: **a.** *Da; b.* *Nu; c.* *Mă mai gândesc; d.* *Nu știu.*]

REZULTATE

În urma aplicării chestionarului lotului de 133 de pacienți, am obținut următoarele rezultate.

Pentru **Întrebarea nr. 1** din chestionar, din totalul de 133 de subiecți chestionați, 93 (69,92%) au răspuns afirmativ și 27 (20,30%) au răspuns negativ. Alte 13 persoane (reprezentând 9,77%) au răspuns nu știu (Tabelul 5).

TABELUL 5. *Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 1*

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	93	69,92%
Nu	27	20,30%
Nu știu	13	9,77%

Tot legat de întrebarea nr. 1 din chestionar, cei 93 de subiecți care au răspuns **afirmativ** au precizat care a fost tipul de afecțiune. Astfel, 62 de subiecți (66,67%) au răspuns *scolioza*, 3 subiecți (3,23%) au răspuns *lordoza* și 28 de subiecți (30,11%) au răspuns *cifoza* (Tabelul 6).

TABELUL 6. *Subpunct la Întrebarea nr. 1*

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Scolioză	62	66,67%
Lordoză	3	3,23%
Cifoză	28	30,11%

Pentru **Întrebarea nr. 2** din chestionar, din cei 133 de subiecți chestionați, 93 au răspuns negativ, ceilalți 40 au răspuns afirmativ (Tabelul 7).

TABELUL 7. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 2

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	40	30,08%
Nu	93	69,92%

Pentru **Întrebarea nr. 3** din chestionar, din cei 133 de subiecți chestionați, majoritatea (120 persoane) au răspuns negativ. Doar 13 subiecți au răspuns afirmativ (Tabelul 8).

TABELUL 8. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 3

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	13	9,77%
Nu	120	90,23%

Pentru **Întrebarea nr. 4** din chestionar, din cei 133 de subiecți chestionați, majoritatea (119 persoane) au răspuns negativ. Ceilalți 14 subiecți au răspuns afirmativ (Tabelul 9).

TABELUL 9. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 4

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	14	10,53%
Nu	119	89,47%

Analizând datele, în funcție de precizările subiecților cu privire la „Motivul participării la o ședință de kinetoterapie“, constatăm că toți cei 14 subiecți (care au și răspuns afirmativ) au menționat faptul că au participat la ședințele de kinetoterapie pentru tratamente posttraumatice.

Pentru **Întrebarea nr. 5** din chestionar, din cei 133 de subiecți chestionați, majoritatea (106 persoane) au răspuns negativ. Ceilalți 27 de subiecți au răspuns afirmativ (Tabelul 10).

TABELUL 10. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 5

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	27	20,30%
Nu	106	79,70%

La întrebarea „Ați participat vreodată la o ședință de masaj?“, cei 27 de subiecți care au răspuns afirmativ au precizat care a fost motivul participării la ședințele de masaj. Astfel, 8 subiecți au răspuns *anticelulitic*, 4 subiecți au răspuns *antistres*, 7 subiecți au răspuns *anticelulitic* și 8 subiecți au răspuns *diverse* (Tabelul 11).

TABELUL 11. Subpunct la Întrebarea nr. 5

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Relaxare	8	29,63%
Antistres	4	14,81%
Anticelulitic	7	25,93%
Diverse	8	29,63%

Pentru **Întrebarea nr. 6** din chestionar, cei mai mulți dintre subiecți (64 de subiecți) au răspuns *puțină*. Alte răspunsuri au fost, în ordinea frecvenței de apariție: *normală* (39 subiecți); *medie* (20 subiecți); *creșcută* (10 subiecți) (Tabelul 12).

TABELUL 12. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 6

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Puțină	64	48,12%
Normală	39	29,32%
Medie	20	15,04%
Creșcută	10	7,52%

Pentru **Întrebarea nr. 7** din chestionar, cei mai mulți dintre subiecți (95 de persoane) au răspuns *nu e cazul*. Alte 27 de persoane au răspuns negativ și doar 11 persoane au răspuns afirmativ (Tabelul 13).

TABELUL 13. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 7

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	11	8,27%
Nu	27	20,30%
Nu e cazul	95	71,43%

Pentru **Întrebarea nr. 8** din chestionar, cei mai mulți dintre subiecți (53 de persoane) au răspuns *activități în familie*. Alte răspunsuri au fost, în ordinea frecvenței de apariție: *activități în gospodărie* (40 de persoane); *activități sportive – jogging, ciclism, înot și fitness* (27 de persoane); *activități în aer liber* (13 persoane) (Tabelul 14).

TABELUL 14. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 8

Răspunsuri	Număr pacienți	Procentual (%)
Activități în gospodărie	40	30,08%
Activități în familie	53	39,85%
Activități în aer liber	13	9,77%
Activități sportive	27	20,30%

Pentru **Întrebarea nr. 9** din chestionar, majoritatea subiecților (103) au răspuns afirmativ. Alte răspunsuri au fost, în ordinea frecvenței de apariție: *nu* (27 de subiecți) și *nu știu* (3 subiecți) (Tabelul 15).

TABELUL 15. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 9

Răspunsuri	Număr pacienți	Procentual (%)
Da	103	77,44%
Nu	27	20,30%
Nu știu	3	2,26%

Pentru **Întrebarea nr. 10** din chestionar, cei mai mulți dintre subiecți (30) au răspuns *coloana vertebrală toracală*. Alte răspunsuri, în ordinea frecvenței de apariție, au fost: *coloana vertebrală cervicală* (27 de subiecți), *membrul inferior drept* (16 subiecți), *niciuna* (16 subiecți), *membrul superior drept* (13 subiecți), *coloana vertebrală lombară* (10 subiecți), *membrul inferior stâng* (10 subiecți), *torace* (5 subiecți), *membrul superior stâng* (3 subiecți) și *abdomen* (3 subiecți) (Tabelul 16).

TABELUL 16. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 10

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Coloana vertebrală cervicală	27	20,30%
Coloana vertebrală toracală	30	22,56%
Coloana vertebrală lombară	10	7,52%
Membrul superior drept	13	9,77%
Membrul superior stâng	3	2,26%
Torace	5	3,76%
Abdomen	3	2,26%
Membrul inferior drept	16	12,03%
Membrul inferior stâng	10	7,52%
Niciuna	16	12,03%

Pentru **Întrebarea nr. 11** din chestionar, majoritatea subiecților (103) au răspuns afirmativ. Alte răspunsuri au fost: *nu* (13 subiecți) și *nu știu* (13 subiecți) (Tabelul 17).

TABELUL 17. Evaluarea întrebărilor la Întrebarea nr. 11

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	107	80,45%
Nu	13	9,77%
Nu știu	13	9,77%

Pentru **Întrebarea nr. 12** din chestionar, majoritatea subiecților (80) au răspuns *combinat*. Alte răspunsuri, în ordinea frecvenței de apariție, au fost: *șezând* (40 de subiecți) și *ortostatism* (13 subiecți) (Tabelul 18).

TABELUL 18. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 12

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Ortostatism	13	9,77%
Șezând	40	30,08%
Combinat	80	60,15%

Pentru **Întrebarea nr. 13** din chestionar, majoritatea subiecților (93) au răspuns *corectă*.

Alte răspunsuri, în ordinea frecvenței de apariție, au fost: *incorectă* (24 de subiecți) și *necesită ajustări pentru stângaci* (16 subiecți) (Tabelul 19).

TABELUL 19. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 13

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Corectă	93	69,92%
Incorectă	24	18,05%
Necesită ajustări pentru stângaci	16	12,03%

Pentru **Întrebarea nr. 14** din chestionar, majoritatea subiecților (93) au răspuns *da*. Alte răspunsuri, în ordinea frecvenței de apariție, au fost: *mă mai gândesc* (20 de subiecți), *nu știu* (13 subiecți) și *nu* (7 subiecți) (Tabelul 20).

TABELUL 20. Evaluarea răspunsurilor la Întrebarea nr. 14

Răspunsuri	Număr subiecți	Procentual (%)
Da	93	69,92%
Nu	7	5,26%
Mă mai gândesc	20	15,04%
Nu știu	13	9,77%

DISCUȚII

Din analiza răspunsurilor la chestionar oferite de cei 133 de subiecți, reținem următoarele:

– ca și **caracteristici socio-demografice de bază**:

- majoritatea subiecților au fost tineri, 74,43% având vârste până în 35 de ani;
- din punct de vedere al repartizării pe sexe, 55,64% au fost de gen feminin;
- sub aspectul ocupației, cei mai mulți au fost medici specialiști (45,11%) și studenți (37,59%);
- în ceea ce privește locul de muncă, cei mai mulți și-au desfășurat activitatea în cadrul facultății (37,59%, reprezentând studenții) și în servicii (policlinici) de specialitate de stat (32,33%).

– **analiza răspunsurilor la cele 14 întrebări** specifice ale chestionarului a oferit următoarele informații:

- majoritatea subiecților chestionați (69,92%), au avut probleme legate de creșterea și dezvoltarea organismului;
- în cele mai multe cazuri (66,67%), problema legată de creșterea și dezvoltarea organismului a fost scolioza;
- în peste jumătate din cazuri (69,92%), nu s-a apelat la un medic specialist pentru a stabili un diagnostic legat de creșterea și dezvoltarea organismului;

- în majoritatea cazurilor (90,23%), nu s-a apelat la un kinetoterapeut, pentru a stabili un diagnostic legat de creșterea și dezvoltarea organismului;
- majoritatea subiecților (89,47%) nu au participat la ședințe de kinetoterapie;
- majoritatea subiecților (79,70%) nu au participat la ședințe de masaj;
- cei mai mulți subiecți (48,12%) au considerat puțină activitatea fizică desfășurată;
- majoritatea subiecților (91,73%) nu au mers la o sală de fitness în mod regulat;
- majoritatea subiecților (69,93%) au preferat, în timpul liber, activitățile în familie și în gospodărie;
- majoritatea subiecților (77,44%) au avut probleme legate de aparatul locomotor, cauzate de activitatea profesională practică;
- în peste jumătate din cazuri (50,11%), coloana vertebrală a reprezentat zona cea mai afectată de poziția de lucru;
- majoritatea subiecților (80,45%) au simțit durere pentru zona afectată;
- peste jumătate din subiecți (60,15%) au preferat pozițiile de lucru combinate;
- majoritatea subiecților (69,92%) chestionați au considerat corectă ergonomia aparatelor tehnice folosite;
- majoritatea subiecților chestionați și-au exprimat dorința de a participa (aplica) la un program de kinetoterapie, pentru corectarea deficiențelor fizice semnalate.

CONCLUZII

Este destul de greu ca, în baza acestui chestionar, să putem elabora un set de concluzii per-

tinente, care în timp să devină și recomandări pentru medicii dentiști. Acest chestionar reprezintă de fapt o formă preliminară, pentru un studiu ce se dorește mult mai amplu și mai aprofundat, studiu pe care sperăm să îl putem realiza într-un viitor foarte apropiat și unde să putem extinde aria de cercetare și în alte zone ale țării și pe un lot mult mai numeros de practicieni în medicina dentară. De fapt, ne dorim ca viitorul chestionar să cuprindă nu doar extreme ale practicienilor dentiști (este vorba despre studenți și medici specialiști), așa cum am procedat în acest studiu preliminar, ci dorim ca o parte importantă a viitorului lot de studiu să cuprindă doar simpli medici dentiști, neinstruiți în cadrul unor stagii de rezidențiat. (1)

Totuși, în urma acestui studiu preliminar, putem să evidențiem preocuparea extrem de redusă sau chiar lipsa acesteia în rândul practicienilor dentiști față de riscul dobândirii unor afecțiuni musculoscheletale (și atenție, aici nu ne raportăm la un studiu comparativ cu preocuparea practicienilor dentiști, în ceea ce privește riscul infecțios), datorate unor posturi viciate, incomode, pentru perioade mari de timp. Și lucrul acesta este simplu de explicat, atâta timp cât în curricula Facultăților de Medicină Dentară din România nu sunt incluse „Noțiunile de kinetoterapie” sau, dacă sunt incluse, sunt incluse sub forma unor cursuri opționale. Totuși, studenții Facultăților de Medicină Dentară beneficiază de cursuri și stagii practice de „Ergonomie dentară”, unde, deși cei care le predau aceste noțiuni încearcă să le atragă atenția asupra riscului de dobândire al afecțiunilor musculoscheletale, majoritatea studenților tratează această materie cu aceea indiferență caracteristică față de materiile care nu sunt de specialitate. (1)

BIBLIOGRAFIE

1. **Burcea C.C., Georgescu L., Malița M., Comes C.A.** Identificarea problemelor aparatului locomotor legate de activitatea profesională a practicienilor în medicina dentară. În: Pădure L., Marcov E.C., Burcea C.C., Lupușoru M. „Actualități în asistența medicală”, București: Editura Ars Docendi, 2013: Vol. IV, 265-343.
2. **Tat M.** Medicina muncii, orientare, patologie, practică. Etio-pato-fiziopatologie, concepte diagnostice, sano-protecție. București: Editura Viața Medicală Românească, 1999.
3. **Budică C.** Kinetoterapia în afecțiunile ortopedico-traumatice. București: Editura Fundației România de Măine, 2005.
4. **Colibaba Evuleț D.** Praxiologie și proiectare curriculară în educație fizică și sport. Craiova: Editura Universitaria, 2007.
5. **Cordun M.** Kinetologie medicală. București: Editura Axa, 1999.
6. **Kiss I.** Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor. București: Editura Medicală, 1999.
7. **Niculescu M., Georgescu L., Marinescu A.** Condiția fizică și starea de sănătate. Craiova: Editura Universitaria, 2006.
8. **Sbenghe T.** Kinesiologie, știința mișcării. București: Editura Medicală, 2005.
9. **Sbenghe T.** Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare. București: Editura Medicală, 1987.